

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 730. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann14valshoot-idm140708756875280/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Andet Bind

Første Bog

2.1.1

- 289 *nærson*: driftig.
- 390 *kiggede dem »durke«*: så tværs igennem dem.
- 391 *Akkorden*: overenskomsten, her betingelserne for tilbagebetaling af det besvagne beløb.
- 392 *(-)ombåltede Valkyrie*: valkyrie, egl. en af de kvindelige krigs- og døds-guddomme i nordisk mytologi, ofte afbildet som skjoldmøer; bæltet er en del af krigerdragten.
- 393 *Listetæppe*: kludetæppe. – *Knigges Omgang*: yndet, men forældet lærebog i social adfærd: *Über den Umgang mit Menschen* (1788, dansk overs. 1869) af Adolph von Knigge (1751-96). – *Almanak(er)*: kalender med oplysende og underholdende læsestof. – *Fra Amerika*: forfatteren, publicisten og redaktøren V.C.S. Topsøe: *Fra Amerika* (1872). – *en om et Kirkstaam (...) bellmanske Vers*: str. 2, v.7 i nr. 35 af *Fredmans epistlar* (1790) af C.M. Bellman (1740-95), se *Efterskrift* s.659. Det sidste ord i den citerede linje er i den svenske tekst »kvast«: bundt, kost. – *plusset*: med fede kinder. – *Svoeger (...) Svogeren*: ikke nødvendigvis hustrus bror eller søsters mand, men dog en slægtskabsforbindelse via ægteskab. – *en Skæppe over sit eget*: jf. *Matt.*, kap.5, v.15.
- 394 *Paletot*: let frakke.

2.1.2

- 395 *Fusel*: dårlig, ikke destilleret brændevin. – *kolsprængte*: dvs. at tagryggen ikke danner lige linje mellem gavlene. – *van der Neer*: Aest v.d. Neer (1603-77) hollandsk landskabsmaler.
- 396 *Økonom(-)*: husholder, leder af husholdning ved sygehus, fængsel el.lign.
- 397 *Karré(en)*: (mil.) rektangulær fodfolkformation opstillet til forsvar med front til alle fire sider.

- 399 *Fredmans Sanger*: den efterfølgende tekst er nr. 35 af samlingen *Fredmans epistlar*, ikke *Fredmans sanger*. – *Heine (...)* *Musset*: se Efterskrift s.657. – *Bröderna Jara*: Ep. 35, begyndelsen af str. 1. – *krogen*: kroen. – *litet grand*: en smule. – *stulta*: vralter. – *bulta*: banker. – *knogen*: knoen. – *ragla*: tumler. – *stopet*: kruset, kanden. – *Fader Mowitz*: Ep. 35, slutn. af str. 1. – *slå i*: (sv.) skænk op. – *trogen*: trofast. – *jemt*: bestandig.

2.1.3

- 400 *Bolle*: skål, bowle til punch. – *Gendarmen*: det halvmilitære gendarmkorps blev særlig synliggjort fra 1885 af Estrupregeringen.
- 401 *Hønsfødde* og (...) *Svane*: den populære efterdansk til sanglegen »Der brænder en ild«, kendt i Danmark i hvert fald siden 1800-t. (se S. Tvermose og Thyregod: *Danmarks Sanglege*, 1931). – *Rør*: siv. – *Invalidehotellet*: spøgefuldt navnelån fra det historiske bygningskompleks i Paris, der tjente til husning af krigsinvalidere. – *Matthias Corvinus*: magtfuld ungarsk konge (reg. fra 1458 til sin død 1490), der bl.a. erobrede Wien, men også som renaissancefyrste fremmede kunst og videnskab. – *Mikkel Ravn*: Hans Mikkelsen Ravn (lat.: Corvinus) 1610-63, dansk skolemand og præst, forfattede betydningsfulde skrifter om verslære og musik.
- 402 *Vartpenge*: efterløn; her måske spøgende om, at han forsørges af hustru. – *Visdommens Bog*: betegnelsen dannet efter det populære, men ikke kanoniserede bibelske skrift. – *Verstanden*: (ty.) (har De) forstået? – *kommt doch alles später*: (ty.) (det) kommer jo alt sammen senere. – *Heine(s)*: i digtet »Der Abgekühlte«, nr. 9 af »Lazarus« i afdelingen »Lamentationen« i hans samling *Romanzero* (1851). – *unjung und nicht ganz gesund*: (ty.) ikke-ung og ikke helt rask. Citeret lidt frit, orig. har: nicht mehr [ikke længere] ganz gesund. – *Frederikdensyvende Skæg*: hageskæg som Fr. VII. – *Kaliban*: det ondsksfulde, halvt dyriske væsen i Shakespeares eventyrkomedie *Stormen* (*The Tempest*, 1611, tr. 1623). *Toldere*: jf. fx Luk., kap.18, v.9-14 og Matt., kap.9, v.9-13.
- 403 *Prospero*: hovedperson i *Stormen*, en fordreven fyrste, der ved sine magiske evner holder Kaliban under kontrol. – *storstiler*: (i typografi) med stor skrift. – *Hus-Postille*: prædikensamling til husandagtsbrug.
- 404 *passeret Linjen*: egl. krydset ækvator; her: efter klimakteriet. – *selv tre Suesse (...)* *sætter*: tjeneren Leporellos liste over hans herres erobringer, i en arie i 1. akt af Mozarts og da Pontes opera *Don Giovanni*

(Don Juan), 1787. – *retirere sig selv*: klare sig.

- 405 *lave Vraa*: beskedne hytte (poet.). – *Skisma*: splid, splittelse. – *Kvindebevægelsen*: Dansk Kvindesamfund, stiftet 1871, indtog under 1880-ernes sædelighedsfejde en ret puritansk holdning.

2.I.4

- 406 *Bestik*: orientering; egl. retningsbestemmelse i forhold til kompasset; dettes polretning har en større eller mindre misvisning. – *Molest*: ulempe, overlast. – *mindeligt*: gemytligt.
- 407 *Fedteri*: svineri.
- 408 Nr. 62: af *Fredmans epistlar*. – *Polonaise*: dansemelodi i 3/4-takt. – *Mowitz (...) i mund*: Ep. 62, str. 1, v.1-2. – *tuggbuss*: skrå. – *valkar*: ruller, vender. – *unison*: enstemmigt. – *Friskt (...) Lund*: Ep. 62, str. 1, v. 10. – *Gröna Lund*: forlystelsespark i Stockholm.
- 409 »engelsk» *Næse*: betydningen af denne betegnelse for en fysiognomisk bestemmelse, der også findes andetsteds i Drachmanns skrifter, er ukendt for udg. og DSLs ordbogsmateriale.
- 410 *you good for Nothing*: (eng.) døgenigt, unyttig person. – *nu er det s'gu (...) Røveren*: ej identificeret. – *berede*: kirkeligt at give en doende den hellige nadver m.v. – *Stemmen*: melodistemmen.
- 412 *Je suis pris (...) Valentin*: drikkevisen er ikke identificeret af udg.; sml. n.t.s.75. (fr.) Jeg er betaget af en kvinde med blond hår og mælkehud; men hun gør også min sjæl så meget ondt, som hun lyster: Valentin! – *Verse (...) plein*: (fr.) Skænk, skænk, skænk, skænk, skænk os bredfuldt vin. Oh, oh, Valentin! Skænk os bredfuldt vin.
- 413 *cro*: (fr.) vinkvalitet, velvokset i bestemt vindistrikt.
- 414 *Svanesang*: sidste sang før døden. – *udødelig (...) Grenaderer*: den prøjssiske kong Frederik d. Store (Friedrich II, reg. 1740-86) gav i Tor-gau 3. nov. 1760 denne opsang til sine soldater: »Rackers, wollt Ihr denn ewig leben» (Møghunde, vil I da leve evigt). – *Jan finis est*: (lat.) det er allerede forbi. Lidt ændret citat fra *Æneiden*, 1.sang, v.223, af den romerske digter Vergil (70-19 f.Kr.).

2.I.5

- 416 *Grækeme*: i slutningen af 1800-t. måtte den ældre opfattelse af grækerne som ligevægtige og harmoniske vige for en opfattelse, der fremhævede det voldsomme og passionerede: det 'dionysiske' mere end det 'apollinske'. – *Odysseus (...) græder*: fx i *Odysseen* 8. sang.

v.520-31. – *Legeme (...)* *Aand*: spiller vel på mundheldet om en sund sjæl i et sundt legeme, egl. et citat fra den romerske digter Juvenal (d. 128 e.Kr.), *Satirae* 10, v.356.

- 417 *Solatium in tenebris*: (lat.) trøst i skyggen. – *Bums*: den skotske digter Robert Burns (1759-96), se Efterskrift s.659. – *Musset*: den franske digter Alfred de Musset (1810-57), se Efterskrift s.657. – *Byron*: se Efterskrift s.657f. – *Ewald*: digteren Johs. Ewald (1843-81). – *Carl Bagger*: dansk digter (1807-46). – *Jeppe paa Bjærgen*: Holbergs komedie fra 1722 (tr. 1723). – *hele Verden drikker*: Jeppe's monolog i I akt, sc.3. – *Heine*: den tyske digter Heinrich Heine (1797-1856) var af jødisk herkomst; se også Efterskrift s.658.
- 418 *C'est (...)* *ridicule*: (fr.) det er at falde i det latterlige. – *sprænge Miner*: måske: lave rav i den. – *gaa paa Parti*: gå ud sammen; spille. – *taget Deres Parti*: jf. Paludan-Müller: *Adam Homo*, 10. Sang, (1849), str.1. – *Hoved i hendes (...)* *Lokker af*: hentydning til historien om Samson og Dalila i GT, Dommerbogen kap.16. – *perdu*: (fr.) fortabt.
- 422 *agrémens*: (fr.) behageligheder. – *Daarekiste*: galeanstalt. – *Psychen*: se n.t.s.85 og Efterskrift s.660.
- 423 *Guanahani('s)*: de indfødtes navn på den ø ved Amerika, hvor Columbus landede i 1492, og som han kaldte San Salvador.

2.1.6

- 426 *sérieux*: (fr.) højtidelig(t). – *Kondition(en)*: (tyendes) ansættelsesforhold.
- 428 *Karton*: skitse tegnet på groft papir, der overføres på lærredet til malerisk udarbejdelse.
- 429 *sit venia verbo*: (lat.) hvis dette udtryk går an; egl. citat af den romerske skribent Plinius d.y. (62-113): *Epistolae*, 5,6, 46. – *skruer*: klemmer, vrider, i skoledrengetortur. – *Canailen(s)*: pøbelens, slynglerens; evt. ludernes?
- 430 *Few*: spillepræmie for optræden ud over det pligtige antal aftener.
- 431 *kan ikke derfor*: kan ikke gøre for det.

2.1.7

- 433 *Mais si*: (fr.) omtrent: mon ikke. – *Dæksbaad*: mindre fartyg med dæk fra for til agter og én mast. – *Brig*: tomastet skib. – *Rips-Raps*: skrab-sammen. – *Aarestrups (...)* *ombod*: slutlinjerne i str. 1 af V. Hugos »Chanson de Pirates« i saml. *Les Orientales* (1829) i Aarestrups overs.

»Sørøversang» i *Saml.Skr.* (1976), s.174.

- 434 *Hyrebasser*: slyngelagtige forhyringsagenter. – *Grog*: sml. L3 i dette kap. – *Fakultet(et)*: d.s.s. den højeste sagkundskabs. – *opstaar i Ufor-knækkelighed*: 1. Kot., kap.15, v.42.
- 435 *Tinsoldaten (...)* *Danserinde*: i H.C. Andersens eventyr »Den standhaf-tige Tinsoldat» (1838). – *Graasten*: granitsten. – *die süsse (...)* *Daseins*: (ty.) tilværelsens søde vane.
- 436 *Fred (...)* *Velbehagelighed*: Luk., kap.2, v.14.
- 438 *skriver I, Karle*: replik af Vielgeschrey i Holbergs komedie *Den Stun-desløse* (tr. 1731), 1.akt, sc.5 og oftere.

2.I.8

- 438 *Zwitterkind*: (ty.) hverken-eller; egl.: mellemting, hermafrodit-unge.
- 439 *saare godt*: jf. 1. Mos., kap.1, v.31. – *Molière (...)* *Fruentimmerskolen*: hans komedie fra 1662 var for så vidt efter reglerne, men dog om-stridt i starten, så M. fulgte den op med sketchen *La Critique de l'Éco-le des Femmes* (1663), hvor han lader den dogmatisk-akademiske Ly-cidas sige: »De, der kender deres Aristoteles og Horats, ser straks, kære frue, at denne komedie forsynder sig mod alle kunstens regler.» (sc.4). – *dine Synder tilgives*: jf. fx Matt., kap.9, v.3. – *grove Effekter*: som drab på scenen el. Kong Lear's udstukne øjne.
- 440 *ville engang*: sml. Efterskrift s.682f. – *Anilinfarver*: tjærefarver, gerne voldsomme kulører, men af begrænset holdbarhed. – *Kæmpevise*: fol-kevise. – *Det var om en Midsonner Nat*: begyndelsen af visen »Stolt Elselille» (*Danmarks gamle Folkeviser* 220). Sml. Efterskrift s.661f.
- 441 *Bødenands*: middelalderlig dans, bejlerdans (folkeviseglose). – *Svale(n)*: balkon- el. loggialignende udbygning (folkeviseglose).
- 442 *fra Holmblads Fabrik*: dvs. som på spillekort. – *ugenégen*: utilbøjelig.
- 443 *Tralværket*: tremmeværket.
- 445 *god Vilje for*: kærlighed til.

2.I.9

- 446 *Prise (...)* *Øjeblikket*: se n.t.s.135. – *Fornue*: formåen, magt. – *er om en Hals*: er i knibe, i livsfare.
- 448 *stryg hende saa til Kagen*: pisk hende bundet til skampælen. – *Mestermanden(s)*: bøddelen. – *Nu ville*: se Efterskrift s.682f.

2.I.10

- 450 *frisch vom Fass*: (ty.) frisk fra fad (som øl el. vin).
453 og oftere i det flg.: *Saa ville vi*: se *Efterskrift* s.682f.
454 *fledført*: stillet under omsorg el. afhængighed.
455 *Brix(en)*: narrestav, det typiske våben hos en nar el. harlekin, hans kendemærke. – *vog*: slog, dræbte.

Anden Bog

2.II.1

- 458 *Employ*: tjeneste, noget at udføre.
459 *Justitsraad(en)*: titel på person i 5. rangklasse, nr. 1, el. 4. klasse, nr. 3, altså væsentlig under etats- endsige konferensråd på rangstigen, men måske Brynjulfsens daværende rang.
460 *Søskendebørn*: fætter og kusine.
461 *lader sig hverken sige eller*: bøjer sig hverken for formaninger el. advarsler.
463 *tilfældigt Sjøv*: løst tilfældigt arbejde. – *fledførte sig*: se n.t.I, s.454. – *mild Stiftelse*: filantropisk institution.

2.II.2

- 464 *Allonge-Heroer*: parykkledte helte. – *Komedieskriveren blandt Universitetsprofessorer*: dvs. Holberg. – *raconte*: (fr.) nag.
466 *supponere*: fremsætte den formodning. – *Tirade*: højtravende ordstrøm.
467 *Shakespeare*: bl.a. med hans historiske dramer om engelske konger i middelalderen. – *Øhlenschläger*: skrev også dramer med middelalderemner, bl.a. fra folkeviser, som *Axel og Valborg* (1810). – *ha-stemte*: i patetisk stil, med tunge udråbsord (altså ikke komisk!). – *en Karakter-skuespiller*: om modeller for ham og flere flg. nævnte kunstnere ved Det Kgl. Teater, se *Efterskrift* s.652f.
468 *Tartuffe*: Molières komedie fra 1660erne om en hyklerisk from person voldte den franske forfatter betydelig kirkelig chikane og ville måske også i 1880ernes København blive opfattet som antikirkelig. – *in puris naturalibus*: (lat.) splitternøgne; ganske ubesmykkede. – *Dimission(s)-Buk*: afsked.